

Onderzoek incident Wageningen

19 februari 2020

Openbare samenvatting

Deze openbare samenvatting is tot stand gekomen met inachtneming van privacywetgeving en wetgeving met betrekking tot het medisch beroepsgeheim.

Het volledige onderzoeksrapport is vertrouwelijk.

COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement
Rotterdam, december 2020

1 Aanleiding, doelstelling en werkwijze

Op 19 februari 2020 vindt in een woning van RIBW Arnhem & Veluwe Vallei (hierna: RIBW) in Wageningen een zeer ernstig incident plaats, waarbij één persoon ('Betrokkene') overlijdt en twee anderen met steekwonden in het ziekenhuis zijn behandeld en die avond weer naar huis zijn gegaan.

Bij de ondersteuning en behandeling van Betrokkene waren zowel de RIBW Arnhem & Veluwe Vallei als Pro Persona betrokken. Omdat deze ondersteuning en behandeling vanuit verschillende wettelijke kaders plaatsvond, zijn er verschillende toezichthouders betrokken, te weten de gemeentelijk toezichthouder en de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ). De IGJ, de gemeente Wageningen en VGGM - in de rol van toezichthouder op de Wmo - hebben afgesteld dat, hoewel twee afzonderlijke rapportages moeten worden opgeleverd, voor zover dit kan binnen de wettelijke kaders, het onderzoek zo veel mogelijk gezamenlijk wordt uitgevoerd. Het is de gedeelde ambitie van de betrokken toezichthouders en zorgverleners dat gezamenlijk wordt geleerd op basis van een integrale analyse en gedeelde conclusies.

De gemeente Wageningen heeft via een B&W-besluit het COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement (hierna: COT) tijdelijk benoemd als toezichthouder in het kader van de WMO en opdracht gegeven onderzoek te doen naar het incident. Ook Pro Persona heeft het COT opdracht gegeven om onderzoek te doen ten behoeve van rapportage aan de IGJ, als toezichthouder ten opzichte van Pro Persona.

2 Wijze van onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode vanaf 4 maart 2020 tot en met 21 oktober 2020. De onderzoekscommissie namens het COT bestond uit twee leden. De onderzoekscommissie heeft gebruikgemaakt van verschillende onderzoeksmethoden. Er is gestart met een documentenanalyse. Daarnaast hebben de onderzoekers gesproken met respondenten die op verzoek van de onderzoekscommissie zijn uitgenodigd. Met de respondenten is gesproken over de voorgeschiedenis en over de werkwijze van de betrokken organisaties en afdelingen in het algemeen. Op die manier is aanvullende informatie verzameld. De interviews zijn afgenomen door beide onderzoekers. De informatie uit de documentenanalyse en de interviews is benut voor het opstellen van een feitenreconstructie. De feitenreconstructie vormde de basis voor beschouwing en duiding. Voor de analyse is gebruik gemaakt van elementen van de PRISMA- en SIRE-methodeken.

De onderzoekscommissie heeft toegang gehad tot de dossiers en heeft gesproken met medewerkers van zowel Pro Persona als van RIBW. Ook de familie van Betrokkene heeft informatie aangeleverd. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met medewerkers van ketenpartners. De onderzoekscommissie heeft zich bij het benutten van deze gegevens zoveel als mogelijk beperkt tot datgene wat relevant en daarmee noodzakelijk was voor het onderzoek. Als uitgangspunt is gehanteerd dat de informatie uit het eigen dossier en/of afkomstig van eigen medewerkers alleen benut wordt voor het onderzoek dat betrekking heeft op het toezicht op de betreffende instelling, behalve als expliciet toestemming wordt gegeven om informatie (of een samenvatting daarvan) ook voor het andere onderzoek te gebruiken. Met bevoegde vertegenwoordigers van enerzijds RIBW en anderzijds Pro Persona is hiertoe een afzonderlijk overleg gevoerd. Uitgangspunt daarbij was om, binnen de wettelijke kaders, en voor zover relevant, zo veel te delen als nodig is voor een integraal beeld van wat er is gebeurd. Samen met vertegenwoordiging van zowel Pro Persona als de RIBW is tijdens een reflectiebijeenkomst teruggeblikt op wat er precies is gebeurd, zowel als input voor de feitenreconstructie als om vragen hierover van de betrokken medewerkers te kunnen beantwoorden. Tegen het einde van het onderzoek is een lessensessie gehouden waarbij medewerkers van zowel RIBW als Pro Persona in gesprek zijn gegaan over de verschillende thema's die in dit onderzoek aan bod komen. Tijdens deze bijeenkomst is tot een gedeeld beeld gekomen van hoe de zorg voor en ondersteuning van Betrokkene is verlopen, op het grensvlak tussen Pro Persona en de RIBW. Ook zijn gezamenlijk lessen getrokken. De gezamenlijke lessen zijn in beide rapportages verwerkt als aanbeveling.

3 Samenvatting bevindingen en conclusies

De oorzaak van overlijden van Betrokkene en het handelen van de agenten ter plaatse na het incident op 19 februari 2020 worden onderzocht door politie en OM. Ten tijde van het verschijnen van deze rapportage zijn de uitkomsten van dit onderzoek nog niet bekend. Wel is duidelijk dat het ongeveer een half uur heeft geduurd

na de eerste 112-melding totdat de politie ter plaatse was, ondanks een zogenoemde afspraak op locatie met de politie. Deze afspraak op locatie had ertoe moeten leiden dat de politie direct was gekomen. Het is aannemelijk dat het incident dan een andere afloop had gehad. Hiernaar heeft de politie zelf onderzoek gedaan. Een publieksversie van het rapport van dit onderzoek is openbaar gemaakt, waarna excuses zijn aangeboden aan familie van betrokkene en de RIBW.

De directe aanleiding voor het incident lijkt gelegen in ontregeling bij Betrokkene. Hierbij ontstond een voor Betrokkene en de begeleiders zeer risicovolle situatie. Eerder op die dag van het incident is er contact geweest tussen RIBW en Pro Persona en Pro Persona en cliënt.

Onderliggend is sprake geweest van een niet meer houdbare situatie. Het ging bergafwaarts met Betrokkene. De behandelaars van Pro Persona en begeleiders van RIBW waren het met elkaar eens dat hij een andersoortige woonsetting nodig had. Daarbij waren zowel de woonplek als de daginvulling van belang. Er is veel contact en overleg geweest tussen medewerkers van Pro Persona en RIBW en tussen de medewerkers van RIBW en het team sociale dienstverlening van de gemeente Wageningen. Het is echter niet gelukt om organisatie-overstijgend en multidisciplinair tot een integrale aanpak te komen om hierin te voorzien, mede doordat in het licht van de ervaren urgentie achteraf gezien te weinig is geëscaleerd en/of het niet gelukt is de teams hierbij voldoende te ondersteunen. Hoewel de urgentie onderling herhaaldelijk is uitgesproken en ook expliciet is vastgelegd, is deze buiten de direct betrokken medewerkers niet voldoende doorgekomen.

De familie heeft regelmatig aan de bel getrokken en haar grote zorgen geuit. Deze zorgen werden gedeeld door de zorgverleners, die zich hebben ingespannen om tot een oplossing te komen. De samenwerking tussen RIBW en Pro Persona verliep over het algemeen constructief, net als de samenwerking tussen RIBW en het team sociale dienstverlening van de gemeente Wageningen. Het is desondanks niet gelukt om de noodlottige afloop te voorkomen.

Op basis van het onderzoek kan het COT het verband tussen de bevindingen en de noodlottige afloop niet eenduidig vaststellen. Er zijn risico's gesignaleerd en daar is ook op geacteerd. Het is evident dat, indien de politie conform afspraak een half uur eerder was gekomen of wanneer contact tussen Betrokkene en Pro Persona eerder die dag tot een andere uitkomst had geleid, niet op die dag het incident zoals nu had kunnen plaatsvinden. De relatie met andere factoren is minder evident. Dit betreft bevindingen in relatie tot de duidelijkheid van de rolverdeling, de tijdsduur van het zoeken naar een andere woonomgeving, het uitvoeren van de afspraken over het gezamenlijk opstellen en gebruiken van een actieplan, het intern en/of gezamenlijk escaleren en de uitvoering van het methodisch werken rondom het zorgafstemmingsgesprek. We weten niet in hoeverre de afloop anders zou zijn geweest indien deze zaken beter waren verlopen.

4 Aanbevelingen

Wij adviseren de volgende aanbevelingen, waarvan er twee vanwege het medisch beroepsgeheim niet gedeeld kunnen worden, over te nemen en voor 1 februari 2021 (of zoveel eerder als nodig en mogelijk) om te zetten in SMART geformuleerde verbetermaatregelen:

1. Ten aanzien van het niet direct reageren door de meldkamer na de (eerste) 112-melding verwijzen wij naar het betreffende onderzoek van de politie. Wij zien geen aanleiding om op dit punt aanbevelingen te doen aan de RIBW of aan Pro Persona.
2. Aanbeveling aan Pro Persona: niet in deze samenvatting opgenomen vanwege het medisch beroepsgeheim.
3. Aanbeveling aan Pro Persona en RIBW: niet in deze samenvatting opgenomen vanwege het medisch beroepsgeheim.
4. Aanbeveling aan gemeente, RIBW en Pro Persona: Maak algemene afspraken over de verantwoordelijkheid, de rolverdeling en de regie bij patiënten / bewoners die behandeld worden vanuit de GGZ en op basis van een Wmo-indicatie bij een RIBW wonen. Herijk bij elke nieuwe patiënt / bewoner de rolverdeling en leg deze vast.
5. Aanbeveling aan RIBW, gemeente en Pro Persona: overweeg in regionaal verband na te gaan in hoeverre de behoefte aan en het draagvlak voor alternatieve voorzieningen voor cliënten met de problematiek van Betrokkene. Betrek hierbij ook ketenpartners.
6. Aanbeveling aan Pro Persona: Herijk de methodische werkwijze in de samenwerking rondom een zorgafstemmingsgesprek en andere momenten van multidisciplinair overleg inclusief rolverdeling en

regie), bespreek deze met RIBW en rol deze gezamenlijk binnen beide organisaties uit. Overweeg of het nodig is om, eventueel gezamenlijk, scholing te organiseren.

7. Aanbeveling aan Pro Persona en RIBW: ga voor elke gezamenlijke patiënt / bewoner na of er conform de geldende veldnorm én de onderling gemaakte afspraak op bedoelde wijze gezamenlijk met één actieplan wordt gewerkt.
8. Aanbeveling aan RIBW en Pro Persona: stel vast welke escalatieroutes beschikbaar zijn voor situaties dat een team zelf onvoldoende voortgang boekt, terwijl er acute en ernstige zorgen zijn, leg deze vast en rol deze uit. Onderdeel daarvan is de mogelijkheid om dit samen met de betreffende ketenpartner(s) te doen.